

Науковий вісник Львівського національного університету
ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького.
Серія: Ветеринарні науки

Scientific Messenger of Lviv National University
of Veterinary Medicine and Biotechnologies.
Series: Veterinary sciences

ISSN 2518–7554 print
ISSN 2518–1327 online

doi: 10.32718/nvlvet11934
<https://nvlvet.com.ua/index.php/journal>

UDC 636.2.034:614.96

Key issues of bioethics and welfare in the transportation of farm animals

B. V. Gutyj¹, H. V. Klym^{1✉}, I. V. Dvyluk¹, N. V. Magrelo¹, N. Yu. Krempa¹, U. M. Vus¹, O. Ya. Klym²,
O. V. Kozenko¹, A. O. Vysotskyi¹, T. V. Martyshuk¹

¹Stepan Gzhytskyi National University of Veterinary Medicine and Biotechnologies, Lviv, Ukraine

²Institute of Agriculture of the Carpathian region of NAAS of Ukraine, v. Obroshino, Lviv region, Ukraine

Article info

Received 25.07.2025
Received in revised form
25.08.2025
Accepted 26.08.2025

Stepan Gzhytskyi National
University of Veterinary Medicine
and Biotechnologies Lviv,
Pekarska Str., 50, Lviv,
79010, Ukraine.
Tel.: +38-096-747-65-72
E-mail: halynasus@ukr.net

Institute of Agriculture of
the Carpathian region of
the National Academy of
Agrarian Sciences of Ukraine
Grushevskogo Str. 5, Obroshino,
Pustomytovsky District,
Lviv Region, 81115, Ukraine.

Gutyj, B. V., Klym, H. V., Dvyluk, I. V., Magrelo, N. V., Krempa, N. Yu., Vus, U. M., Klym, O. Ya., Kozenko, O. V., Vysotskyi, A. O., & Martyshuk, T. V. (2025). Key issues of bioethics and welfare in the transportation of farm animals. Scientific Messenger of Lviv National University of Veterinary Medicine and Biotechnologies. Series: Veterinary sciences, 27(119), 247–253. doi: 10.32718/nvlvet11934

Within the framework of implementing the One Health concept, a process has been established to ensure biological safety and to apply unified principles and approaches aimed at achieving optimal health outcomes for humans, animals, plants, and their shared environment. The aim of this study was to analyze the key requirements, laws, directives, standards, and regulations of both Ukraine and the European Union, as well as to develop an informational model for highlighting issues related to compliance with and implementation of fundamental principles of bioethics and an appropriate level of farm animal welfare during transportation at both legislative and practical implementation levels. Under the current conditions of Ukraine's integration into the European Union, ensuring an adequate level of animal welfare has become particularly important, as animal welfare is recognized as one of the key components of sustainable development, food safety, and societal ethics. The level of animal welfare during transportation is assessed by considering species-specific, physiological, and ethological characteristics, as well as carcass quality indicators. Therefore, in addition to adherence to the Five Freedoms concept from the perspective of animal welfare and bioethics, animal transportation must be carried out using specially equipped vehicles and by personnel with appropriate knowledge of ethology, zoopsychology, and physiology. Accordingly, animal transport vehicles must meet the following requirements: protection of animals from adverse weather conditions; adequate ventilation and sufficient supply of fresh air with effective removal of excess heat, moisture, and harmful gases; provision of adequate space considering species-specific characteristics; appropriate labeling indicating the presence of live animals and their upright positioning; proper technical condition and ease of cleaning; dryness and disinfection; assurance of animal safety; provision for animal care and inspection; and prevention of injury or escape. Thus, the legal status of animals is not only a legal issue but also a moral and ethical one, shaping the overall level of ethical awareness and responsibility within society. Animals are living beings and natural objects of the material world, and their dual nature must be duly reflected in legislation and effectively implemented in production and practical conditions.

Key words: animal welfare, veterinary ethics, transportation, Five Freedoms principle, veterinary legislation.

Основні питання біоетики та благополуччя при транспортуванні продуктивних тварин

Б. В. Гутий¹, Г. В. Клим^{1✉}, І. В. Двильюк¹, Н. В. Магрело¹, Н. Ю. Кремпа¹, У. М. Вус¹, О. Я. Клим²,
О. В. Козенко¹, А. О. Висоцький¹, Т. В. Мартишук¹

¹Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій імені С. З. Гжицького, м. Львів, Україна

²Інститут сільського господарства Карпатського регіону НААН, с. Оброшине, Україна

В контексті впровадження концепції “Єдиного здоров’я” закладено процес забезпечення біологічної безпеки та застосування спільних уніфікованих принципів і підходів для досягнення оптимальних результатів у сфері здоров’я людей, тварин, рослин та їхнім спільним місцем проживання. Метою роботи був аналіз основних вимог, законів, директив, стандартів та положень, як України, так і ЄС та формування інформаційної моделі висвітлення питань дотримання та реалізації основних питань біоетики та належного рівня благополуччя продуктивних тварин при їх транспортуванні, як на законодавчому, так і на практично-виконавчому рівнях. У сучасних умовах інтеграції України у ЄС, питання забезпечення відповідного рівня благополуччя тварин набуло надзвичайної вагомості, адже благополуччя тварин визнається одним із ключових аспектів сталого розвитку, безпеки харчових продуктів та етичності суспільства. Рівень забезпечення благополуччя тварин при транспортуванні оцінюється, враховуючи особливості видових, фізіологічних, етологічних проявів та показників якості туші. Тому окрім врахування концепції “П’яти свобод” з точки зору благополуччя тварин та біоетики, транспортування тварин повинно бути здійснено спеціально обладнаним транспортом (скотовозом), залучаючи до виконання цієї роботи персонал із відповідними знаннями етології, зоопсихології, фізіології. Відповідно, засоби для транспортування тварин повинні відповідати таким вимогам: забезпечувати захист тварин від несприятливих погодних умов; забезпечувати належну вентиляцію та надходження в достатньому обсязі свіжого повітря та відведення з повітря надлишкового тепла, вологи та шкідливих газів; наявність вільного простору з урахуванням особливостей окремих видів тварин; містити маркування, що означає наявність живих тварин, і знак, що вказує на їх вертикальне розміщення; перебувати у належному стані та легко очищуватися, бути сухими та продезінфікованими; забезпечувати безпеку тварин; передбачати можливість здійснення догляду за ними та проведення огляду; виключати можливість травмування чи втечі тварин. Відтак, питання правового статусу тварин має не лише юридичний характер, а й морально-етичний, що формує рівень етичності та свідомості суспільства в цілому. Тварини є живими істотами, природним об’єктом матеріального світу і їх подвійна природа повинна бути врахована законодавством та впроваджена (виконана) у виробничих умовах.

Ключові слова: благополуччя тварин, ветеринарна етика, транспортування, принцип “П’яти свобод”, ветеринарне законодавство.

Вступ

Благополуччя тварин – тема, до якої швидко збільшується увага в більшості країн світу, викликаючи зміни в поглядах виробників тваринної сировини (фермерів), споживачів тваринної продукції (консументів) та активістів світових організацій зоозахисників (Boreiko & Pustovit, 2011; Strelnyk & Matviienko, 2021; Nedosiekov et al., 2021; Krempa et al., 2024; Guralaska et al., 2025). Благополуччя тварин визначається шляхом об’єднання ідей стосовно потреб реалізації основних видових, біологічних та етологічних потреб та інстинктів тварин, врахуванні здатності тварин відчувати страх, біль, дискомфорт, які у великій мірі залежать від питань етичного ставлення до тварин упродовж усього технологічно-виробничого процесу (Hartung, 2006; Demchuk et al., 2008; WSPA, 2009; Pohlin et al., 2021; Krempa et al., 2025). Наукова оцінка благополуччя продуктивних тварин в різних проміжках технологічного циклу, в тому числі й транспортування, впродовж останніх років набула істотного розвитку. І власне за використання інформації щодо таких досліджень формуються нормативні положення та законопроекти щодо ветеринарної медицини (Karpinska, 2021; Petkun & Nedosekov, 2022; Marchenko & Siuiva, 2023) та “тваринної етики” (Iurchenko, 2012; Zakon Ukrainy, 2023). Благополуччя тварин тісно пов’язане з концепцією сталого розвитку і має важливе значення для забезпечення гармонійного співіснування людини та тварин в цілому.

Розширюючи розуміння питання біоетики щодо забезпечення благополуччя у тваринництві, зокрема при транспортуванні тварин, варто детальніше розкрити тему, що ж таке “біоетика” та “благополуччя” тварин, що вони гарантують та від чого оберігають як тварин, так і споживачів їхньої продукції.

Згідно наукових повідомлень, “Тваринна етика” – це термін, який використовується в наукових колах для назви галузі етики, яка вивчає моральну складову

відносини між людиною та тваринами. Вона розглядає права тварин на благополуччя, законодавство про тварин, моральний статус тварин, видову дискримінацію (Zakon Ukrainy, 2006; Stevenson, 2012; Polozhennia, 2012).

Термін “Благополуччя тварин” – комплексне поняття, яке характеризує фізичний стан (відповідність нормативам, забезпечення належних умов утримання), психічний стан (почуття, тобто тварина має відчувати себе в безпеці, не відчувати страху, болю, тривоги, нудьги чи самотності.) і природний стан (телос, telos або можливість індивідуума виражати свою природну поведінку) тварин в певний момент і можливість її задовольняти свої потреби (Demchuk et al., 2008; Zakon Ukrainy, 2023).

Фізичний стан: “Благополуччя характеризує стан організму тварини в його спробах пристосуватись до середовища свого існування” (Fraser & Broom, 1990). “Я вважаю, що тварина знаходиться в поганому з точки зору благополуччя стані тільки в тому випадку, коли її фізіологічні системи порушені до такої міри, що під загрозу поставлені виживання і репродукція” (McGlone, 1993).

Психічний стан: “Ні здоров’я, ні відсутність стресів, ні фізична відповідність нормам не можуть розглядатись як обов’язкові або достатні обґрунтування для того, щоб зробити висновок, що тварина в благополуччі. Благополуччя залежить від того, що тварина відчуває” (Duncan, 1993).

Природність: “Під благополуччям ми повинні розуміти не тільки захист тварини від болю і страждань, але й всебічне сприяння їй у виявленні власної тваринної природи, яку називаємо “телос” (Rollin, 1993).

Прикладом комплексного підходу є встановлений для визначення благополуччя принцип “П’яти свобод”, що були розроблені для визначення благополуччя тварин: (продуктивних, сільськогосподарських, робочих, лабораторних і диких):

- свобода від голоду і спраги – постійний (вільний) доступ до води і кормів (годовля), що забезпечує здоров'я;

- свобода від дискомфорту – забезпечення умов середовища, що відповідають потребам організму;

- свобода від болю, травм, хвороб – забезпечення їх профілактики чи лікування; свобода від страху і стресу – забезпечення умов для запобігання ментальних страждань;

- забезпечення достатнього приросту, відповідних умов і засобів (Zakon Ukrainy, 2006; Stevenson, 2012; Polozhennia, 2012; Iurchenko, 2012).

Дані свободи допомагають виявити обставини, що унеможливають (компромісують) хороше благополуччя і призводять до страху, болю, дискомфорту, травм (відповідно, стресу, виникненню та розвитку хвороб).

В ході аналізу наукових публікацій стосовно висвітлення питань біоетики та благополуччя при транспортуванні тварин, сформувалась потреба розширення інформаційно-просвітницького середовища, спрямованого на підвищення рівня обізнаності та формування науково обґрунтованих рекомендацій щодо усіх маніпуляцій, пов'язаних із транспортуванням тварин.

Мета дослідження

Акцентування уваги та формування інформаційної моделі висвітлення питань дотримання та реалізації основних вимог біоетики та належного рівня благополуччя тварин при їх транспортуванні, як на законодавчому, так і на практично-виконавчому рівнях.

Матеріал і методи досліджень

Матеріалом досліджень слугували Закони України “Про ветеринарну медицину”, “Про захист тварин від жорстокого поводження”, Постанови Кабінету міністрів України “Про затвердження правил транспортування тварин”, Кодекс здоров'я тварин (WOAH), стандарти сертифікації НАССР, Положення про Комітет з питань етики (біоетики), Законодавство Європейського Союзу по добробуту продуктивних тварин, систематичний аналіз та узагальнення даних наукових, науково-практичних та юридично-правових публікацій, оприлюднені в базах даних наукових видань ЛНУВМБ імені С. З. Гжицького, PubMed.

Результати та їх обговорення

Згідно з результатами останнього Звіту про благополуччя сільськогосподарських тварин у світі, кількість країн, що дбають про благополуччя сільськогосподарських тварин зростає. Відтак, близько 35 % підприємств у країнах Європи дотримуються стандартів благополуччя тварин. Найбільший показник демонструє Великобританія – 61 % підприємств, у Північній Америці середній показник – 28 %, зокрема значна увага приділяється питанням транспортування тварин.

Із загальнодоступних інформаційних джерел відомо, що у 2003 році Рада з добробуту продуктивних тварин зазначила, що окрім врахування концепції “П'яти свобод”, з точки зору добробуту (благополуччя) під час транспортування і, власне забою тварин, необхідно приділяти значну увагу таким технологічним процесам:

- транспортуванню тварин, застосовуючи спеціально обладнаний транспорт;

- передзабійному утриманню тварин на м'ясокомбінаті, застосовуючи відповідні умови утримання та залучаючи персонал із відповідними знаннями етології, зоопсихології, фізіології;

- власне процесу забою тварин, використовуючи відповідне обладнання та ефективні методи забою, які викликають миттєву втрату свідомості і гарантують, що тварина не отямиться і цей процес буде продовжуватися до настання смерті.

Велика Британія 24 травня 2024 р. офіційно заборонила експорт живих тварин, ставши першою європейською країною, яка прийняла таке рішення. Це стало можливим завдяки ухваленню Закону про благополуччя тварин (експорт живої худоби). Цей крок став можливим після виходу країни з Європейського Союзу, метою якого було припинення страждання тварин від стресу, виснаження та травм під час довгих і непотрібних експортних подорожей. Встановлено, що при транспортуванні тварин можливі значні втрати продуктивності, а то й загибель тварин.

Експорт живих тварин в інших конкретних випадках, наприклад, для розведення чи участі у змаганнях, може бути дозволений при умові, що транспортування відбувається згідно з правовими вимогами, які захищають їх благополуччя.

Перевезення тварин через державний кордон здійснюється з урахуванням вимог, установлених Законом України “Про ветеринарну медицину”, Митним кодексом України та постановою Кабінету Міністрів України від 25 липня 2007 р. № 953 “Про затвердження Порядку видачі дозволів на імпорт та експорт зразків видів дикої фауни і флори, сертифікатів на пересувні виставки, реекспорт та інтродукцію з моря зазначених зразків, які є об'єктами регулювання Конвенції про міжнародну торгівлю видами дикої фауни і флори, що перебувають під загрозою зникнення” (Офіційний вісник України, 2007 р., № 55, ст. 2211).

Варто зазначити, що основне завдання транспортування тварин – забезпечити доставку тварин і птиці на м'ясокомбінати в найкоротший термін без втрат живої маси, травмувань, унеможливити виникнення у дорозі захворювань та мінімізувати вплив абіотичних чинників.

Зазвичай для транспортування тварин використовують автотранспорт, залізничні сполучення, водні шляхи, літаками і просто гоном. Здатність тварин адаптуватися до різних видів транспорту залежить від віку, виду, соціальних зв'язків, фізичного та фізіологічного стану тварин, що транспортуються.

Основними практичними аспектами вдалого транспортування є підготовка та відбір тварин перед цим процесом, забезпечення відповідного середовища,

корму, води та відпочинку під час транспортування, а також заходи щодо відновлення після транспортування.

Відповідальність за дотримання вимог благополуччя (добробуту) тварин під час транспортування несуть власник тварин, лікар ветеринарної медицини та відповідальний менеджер, що організовує процес транспортування. І власне до обов'язків вищезгаданих осіб належать: прийняття рішення щодо придатності тварин до перевезення; дотримання вимог добробуту під час транспортування; вирішення питань пов'язаних із одержанням ветеринарних документів (ветеринарно-санітарний паспорт, ветеринарне свідоцтво) та дорожньо-транспортних карт; надання людини (супроводжуючого), що має кваліфікацію та досвід роботи з різними видами тварин, що буде доглядати за тваринами протягом транспортування та забезпечить гуманне поводження із ними, особливо, під час завантаження і розвантаження.

Відповідно до частини 6 статті 11 Закону України "Про захист тварин від жорстокого поводження" Кабінет Міністрів України.

Засоби для перевезення тварин повинні відповідати таким вимогам:

- забезпечувати захист тварин від несприятливих погодних умов;
- забезпечувати належну вентиляцію та обсяг вільного простору з урахуванням особливостей окремих видів тварин;
- містити маркування, що означає наявність живих тварин, і знак, що вказує на їх вертикальне розміщення;

➤ перебувати у належному стані та легко очищуватися, бути сухими, не містити сторонніх запахів, а в окремих випадках, які визначаються спеціалістом у галузі ветеринарної медицини, бути продезінфікованими;

➤ забезпечувати безпеку тварин; передбачати можливість здійснення догляду за ними та проведення огляду;

➤ виключати можливість втечі тварин.

Тварин вирощених разом (в умовах однієї технологічної групи) потрібно перевозити разом, оскільки вони мають сильні соціальні зв'язки, що допоможе уникнути прояву агресії. Молодих тварин потрібно відокремити від дорослих, тварини з рогами не повинні бути змішаними із безрогими тваринами.

Найбільш проблематичним процесом, з точки зору благополуччя тварин, є завантаження-вивантаження, яке повинно відбуватися спокійно без зайвого поспіху, шуму чи сили і має контролюватися досвідченими вантажниками тварин (Adams, 1994; Broom, 2003; Goldhawk et al., 2014). Найактуальнішими вимогами щодо процесу завантаження є: наявність трапу-містка для комфортного переходу тварин з транспортного засобу, розмір і форма обладнання для транспортування, відповідний кут нахилу настилу та вид поверхні (наприклад, щоб запобігти ковзанню, падінню або іншим пошкодженням підлогу причепа обладнують металом товщиною 3 мм з гумовим покриттям 20 мм); відсутність гострих об'єктів та наявність системи вентиляції, яка повинна забезпечити доступ свіжого повітря, видалення надмірного тепла, вологості і шкідливих газів (рис. 1).

Рис. 1. Фото скотовоза з інтернету

При завантаженні і вивантаженні тварин часто не враховують їх природних здібностей (або нездатності) до пересування по похилій площині, трапу і сходам, або, наприклад, здатності зістрибнути з вантажівки. Якщо транспортний засіб не пристосований для перевезення тварин, то їх часто доводиться силоміць загнати в транспорт, підняти, тягнути, штовхати, травмувати. Визнавши, що подібні методи можуть заподіяти шкоду тварині, багато країн прийняли нормативи, регулюючи їх завантаження, вивантаження і транспортування. Це дозволяє до певної міри захистити тва-

рин. У основі зусиль багатьох країн, направлених на введення в дію рекомендацій по поліпшенню практики транспортування тварин, лежать витрати на добре сконструйовані вантажні платформи, на правильно обладнані вантажні машини і судна, а також на дотримання необхідного часу, протягом якого тварини можуть перевозитися без (або за наявності) води і їжі. Завантаження тварин здійснюється безпосередньо із землі або з естакади. Дрібну рогату худобу та свиней завантажують партіями з обов'язковим встановленням перегородок, велику рогату худобу потрібно

обов'язково прив'язувати до кільця, які розташовані на перегородах.

Під час транспортування сільськогосподарських тварин забороняється:

- зв'язувати задні ноги непарнокопитим тваринами, якщо вони не перебувають в окремих стійлах;

- прив'язувати велику рогату худобу за роги.

Всі тварини, що перевозяться повинні мати доступ до їжі і води, якщо тривалість перевезення вимагає цього, чи вид тварин вимагає їжі або води. Не варто нехтувати вимогою благополуччя тварин, що транспортуватимуться – відпочинком.

Згідно пункту 51 Постанови Кабінету міністрів України “Про затвердження правил транспортування тварин”, транспортування продуктивних тварин автомобільним транспортом здійснюється з дотриманням таких вимог:

- поросятим, телятам, ягнятам, козлятам і лоша-там, що не відлучені від матері і отримують молочний корм, надається після дев'яти годинного перевезення час для відпочинку (не менше однієї години), зокрема для їх напування і годування. Після такого відпочинку перевезення може продовжуватися ще дев'ять годин;

- максимальний строк перевезення свиней становить 24 години за умови забезпечення постійного доступу до води та можливості лежати або стояти в їх природному положенні.

- щільність завантаження свиней вагою близько 100 кілограмів не повинна перевищувати 235 кілограмів на м²;

- максимальний строк перевезення домашніх коней становить 24 години за умови їх напування і в разі необхідності годування кожні вісім годин.

Коні перевозяться в окремих стійлах, за винятком кобил, що перевозяться разом із лошатами. Необ'їжджені коні на великі відстані не перевозяться.

За винятком перевезення разом з матір'ю, тривалі перевезення здійснюються лише для:

- лоша-т віком від чотирьох місяців, крім зареєстрованих коней;

- телят віком від 14 днів;

- поросят вагою більше 10 кілограмів.

Після зазначеного часу перевезення тварини повинні бути вивантажені, нагодовані, напоєні і залишені для відпочинку протягом 24 годин.

Під час завантаження, вивантаження та транспортування у тварин нерідко виникає стан, що характеризується перенапруженням нервової, серцево-судинної та м'язової систем – стрес, у формуванні якого велику роль відіграють фактори повітряного середовища, погодні умови, вібрація транспортних засобів під час руху, скупченість (щільність посадки тварин), відстань та тривалість транспортування.

Не варто оминати увагою те, що якісні показники м'яса та його біологічна цінність, окрім видової приналежності тварин, породи, статі, віку, ґрадованості, у великій мірі залежать від умов утримання, транспортування, передзабійного утримання та власне самого забою (Kosianchuk & Tiutiun, 2011; Santurtun & Phillips, 2015; Valchuk et al., 2017; Pohlin et al., 2021; Vymohy..., 2021; Vysotskyi et al., 2025). У продуктив-

них тварин, яких транспортують, легко збудлива нервова система, тому налякані та стомлені перед забоем тварини витрачають більшу частину резерву глікогену на компенсацію своїх нервових і фізичних витрат. Відтак, як результат – сировина часто має високий кінцевий рН (Svyni dlia zaboju, 2008; Miaso, 2010; Novhorodska, 2016). Через різке коливання (зниження чи зростання) рівня активної реакції м'яса після забою тварин, можуть бути певні пороки-патології м'яса:

- PSE – м'ясо бліде, м'яке, водянисте, рівень рН, якого менше 5,2-5,5.

- DFD – м'ясо темне, щільне, сухе, рівень рН, якого понад 6,2.

М'ясо з порками PSE (pale – бліде, soft – м'яке, exudative – водянисте) або так зване “ексудативне м'ясо” набуло світлого кольору, м'якої тістоподібної консистенції, із якої без докладання зусиль виділяється м'ясний сік. Сировину із такими пороками найчастіше отримують від свиней, яких вирощували за використання інтенсивної відгодівлі та відсутністю моціону (малорухливий спосіб життя тварин).

М'ясо з порками DFD (dark – темне, firm – жорстке, dry – сухе) вже протягом 24 години після забою має рівень рН (активної реакції) понад 6,2. Воно темне, структура м'язевих волокон достатньо товста і груба, характеризується високою вологзв'язувальною здатністю та підвищеною липучістю. Таку сировину отримують від тварин, що зазнали дії довготривалого стресу перед забоем (Kurtiak & Simonov, 2008; Novikova, 2018).

Нещодавно на запит Європейської комісії Європейське агентство з безпечності харчових продуктів (EFSA), діяльність якого охоплює весь харчовий ланцюг – “від лану до столу”, опублікувало декілька наукових висновків щодо благополуччя тварин, у тому числі під час транспортування. Після оприлюднення Європейським судом аудиторів свого звіту, також присвяченого питанням благополуччя тварин під час транспортування, виявилось, що в обидвох документах акцентується увага та підкреслюється необхідність перегляду чинного законодавства, що регулює цю тему, і висвітлюють низку невирішених питань у Європейському Союзі та третіх країнах. Варто зазначити, що сьогодні ланцюг постачання харчових продуктів має міжнародний характер. Відтак, ветеринарне законодавство ЄС встановлює вимоги щодо імпорту живих тварин та продуктів тваринного походження та докладає особливих зусиль, щоб забезпечити повну відповідність законодавства міжнародним зобов'язанням, зокрема, вимогам Угоди про застосування санітарних та фітосанітарних заходів Світової організації торгівлі (СОТ), членом якої Україна є з 2008 року. Відтак, у зв'язку із необхідністю адаптації законодавства України до законодавства Європейського союзу згідно із підписаною у 2014 році Угодою про асоціацію України та ЄС, питання дотримання вимог біоетики та благополуччя при транспортуванні продуктивних тварин є невід'ємною частиною імплементації директив ЄС у ветеринарному законодавстві України, яке сприяє підтримці безпеки харчових продуктів.

Висновки

1. Забезпечення благополуччя тварин під час організації та власне самого процесу транспортування вимагає дотримання комплексного підходу принципів “П’яти свобод” із обов’язковим урахуванням їх біологічних, видових, вікових, етологічних та індивідуальних особливостей тварин.

2. Підготовка, завантаження, транспортування та вивантаження тварин повинно відбуватися за відповідальності супроводжуючих осіб-доглядачів, водіїв та організаторів перевезень, а також завдяки чітким механізмам контролю (журнал обліку, навчання, інструкції).

3. Благополуччя (добробут) тварин із врахуванням етичного поводження з ними на всіх етапах виробничого процесу, зокрема й транспортування, є одним із ключових аспектів сталого розвитку та харчової безпеки, що забезпечується високою якістю та біологічною цінністю сировини.

Відомості про конфлікт інтересів

Автори повідомляють про відсутність конфлікту інтересів в даній роботі.

References

- Adams, D. B. (1994). Transportation of animals and welfare. *Revue scientifique et technique (International Office of Epizootics)*, 13(1), 153–169. DOI: 10.20506/rst.13.1.760.
- Boreiko, V. Ye., & Pustovit, N. A. (2011). *Ekolohichna etyka ta humane stavlennia do tvaryn ta roslyn*. K.: Kyivskyi ekoloho-kulturnyi tsentr, Asotsiatsiia zoozakhysnykh orhanizatsii Ukrainy (in Ukrainian).
- Broom, D. M. (2003). Causes of poor welfare in large animals during transport. *Veterinary research communications*, 27 Suppl 1, 515–518. DOI: 10.1023/b:verc.0000014210.29852.9a.
- Demchuk, M. V., Kozenko, O. V. ta in. (2008). *Zahalna veterynarna profilaktyka, rozdil «Dobrobut tvaryn» Lviv* (in Ukrainian).
- Dyrektiva Rady 98/58/ІeS shchodo zakhystu tvaryn, shcho utrymuiutsia dlia silskohospodarskykh potreb vid 20 lypnia 1998 r. URL: <https://ciwf.in.ua/wp-content/uploads/2015/03/direktivu.pdf> (in Ukrainian).
- Goldhawk, C., Janzen, E., González, L. A., Crowe, T., Kastelic, J., Pajor, E., & Schwartzkopf-Genswein, K. S. (2014). Trailer microclimate and calf welfare during fall-run transportation of beef calves in Alberta. *Journal of animal science*, 92(11), 5142–5154. DOI: 10.2527/jas.2014-7960.
- Guralska, S. V., Zakharin, V. V., Kot, T. F., Yevtukh, L. G., Pinskyi, O. V., & Shnaider, V. L. (2025). European approaches to animal welfare: perspectives for Ukrainian veterinary education. *Scientific Messenger of LNU of Veterinary Medicine and Biotechnologies*. Series: *Veterinary Sciences*, 27(118), 116–123. DOI: 10.32718/nvlvet11816.
- Hartung, J. (2006). The new E.U. Animal Transport Regulation: improved welfare and health or increased administration?. *DTW. Deutsche tierärztliche Wochenschrift*, 113(3), 113–116. URL: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/16669195>.
- Iurchenko, V. V. (2012). *Vvedennia v “Osnovy biobezpeky ta bioetyky”: Metodychnyi posibnyk z navchalnoi dystsypliny “Osnovy biobezpeky, bioetyky ta veterynarnoi ekolohii”*. Kh: KhDZVA (in Ukrainian).
- Karpinska, N. (2021). *Pravova kharakterystyka zastosuvannia veterynarno-sanitarnykh zakhodiv u tvarynnytstvi. Pidpriemnytstvo, gospodarstvo i pravo*, 4, 127–137. DOI: 10.32849/2663-5313/2021.4.19 (in Ukrainian).
- Karpinska, N. V. (2021). *Kontseptualno-pravovi zasady zastosuvannia sanitarnykh ta fitosanitarnykh zakhodiv u silskomu gospodarstvi. Dysertatsiia na здобuttia stupenia doktora nauk*. URL: <https://uacademic.info/ua/document/0521U101950> (in Ukrainian).
- Kosianchuk, N. I., & Tiutiun, A. I. (2011). *Vplyv deiakykh faktoriv dobrobutu tvaryn na yakist miasa*. *Naukovyi visnyk LNUVMB im. S. Z. Hzhyskoho*, 13(2(48)), 245–249. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvlnu_2011_13_2\(2\)_45](http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvlnu_2011_13_2(2)_45) (in Ukrainian).
- Krempa, N. Y., Kozenko, O. V., Gutyj, B. V., Dvyluk, I. V., Magrelo, N. V., Klym, H. V., Martyshuk, T. V., Vus, U. M., & Vysotskyi, A. O. (2024). Assessment of the level of welfare under modern pig-keeping technologies, taking into account their ethological needs and characteristics. *Scientific Messenger of LNU of Veterinary Medicine and Biotechnologies*. Series: *Veterinary Sciences*, 26(116), 284–291. DOI: 10.32718/nvlvet11641.
- Krempa, N. Y., Kozenko, O. V., Gutyj, B. V., Dvyluk, I. V., Magrelo, N. V., Klym, H. V., Martyshuk, T. V., Vus, U. M., & Vysotskyi, A. O. (2025). Bioethical aspects of ensuring the well-being of pigs under intensive farming technologies. *Scientific Messenger of LNU of Veterinary Medicine and Biotechnologies*. Series: *Veterinary Sciences*, 27(117), 59–65. DOI: 10.32718/nvlvet11708.
- Kurtiak, B. M., & Simonov, R. P. (2008). *Bezpeka prodovolchoi syrovyny kharchovoi produktsii ta upravlinnia yakistiu u lvivskii oblasti LNUVMBT imeni S. Z. Gzhyskoho*, 10(1(36)), 229–235 (in Ukrainian).
- Marchenko, S. I., & Siuiva, I. S. (2023). *Pravovi aspekty zabezpechennia blahopoluchchia silskohospodarskykh tvaryn ta zakhystu yikh vid zhorstokoho povodzhennia*. *Yurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal*, 4, 785–788 (in Ukrainian).
- Miaso. *Svynyna v tushakh i pivtushakh* (2010). *Tekhnichni umovy : DSTU 7158:2010*. [Chynnyi vid 2011-01-01]. K. : Derzhspozhyvstandart Ukrainy (Natsionalnyi standart Ukrainy) (in Ukrainian).
- Nedosiekov, V. V., Blakha, T., Sytiuk, M. P., Martyniuk, O. H., Melnyk, V. V., & Yustyniuk, V. Ye. (2021). *Osnovy biobezpeky ta blahopoluchchia tvaryn. Nizhyn* (in Ukrainian).
- Novhorodska, N. V. (2016). Technological features of pork with PSE and DFD defects. *Scientific Messenger of LNU of Veterinary Medicine and Biotechnologies*. Series: *Agricultural Sciences*, 18(2), 143–145. DOI: 10.15421/nvlvet6732.

- Novikova, N. (2018). *Tovarni vlastyvosti miasa riznopordnykh svynei pid vplyvom stres-faktoriv*. *Tvarynytstvo Ukrainy*, 9–10, 25–30 (in Ukrainian).
- Petkun, H. V., & Nedosekov, V. V. (2022). *Analysis of EU and Ukrainian legislation for the cattle welfare*. *Scientific Messenger of LNU of Veterinary Medicine and Biotechnologies. Series: Veterinary Sciences*, 24(106), 108–113. DOI: 10.32718/nvlvet10617.
- Pohlin, F., Hooijberg, E. H., & Meyer, L. C. R. (2021). *Challenges to animal welfare during transportation of wild mammals: a review (1990-2020)*. *Journal of zoo and wildlife medicine : official publication of the American Association of Zoo Veterinarians*, 52(1), 1–13. DOI: 10.1638/2019-0029.
- Polozhennia pro Komitet z pytan etyky (bioetyky) / (Normatyvnyi dokument Ministerstva osvity, nauky, molodi ta sportu Ukrainy. Nakaz vid 19.11.2012 № 1287): Normatyvno-pravova baza Ministerstva osvity i nauky Ukrainy (ofitsiinyi veb-sait). URL: <http://www.mon.gov.ua/ua/activity/63/64/normativno-pravova-baza> (in Ukrainian).
- Pro zakhyst tvaryn, pryznachenykh na zabii: Konventsiiia Rady Yevropy vid 10.05.1979 r. (in Ukrainian).
- Santurtun, E., & Phillips, C. J. (2015). *The impact of vehicle motion during transport on animal welfare*. *Research in veterinary science*, 100, 303–308. DOI: 10.1016/j.rvsc.2015.03.018.
- Stevenson, P. (2012). *Zakonodavstvo Yevropeiskoho Soiuzu po dobrobutu produktyvnykh tvaryn*. Sichen, 2012 roku. URL: https://ciwf.in.ua/wp-content/uploads/2015/04/Legislation_faw_ukr.pdf (in Ukrainian).
- Strelnyk, V. V., & Matviienko, Ya. R. (2021). *Pravovy rehym tvaryn u tsyvilnykh pravovidnosynakh*. *Pryvatne ta publichne pravo*, 4/2021, 52–55. DOI: 10.32845/2663-5666.2021.4.8 (in Ukrainian).
- Svyni dlia zaboiiu. *Tekhnichni umovy* (2008). DSTU 4718:2007. [Chynnyi vid 2011-07-01]. K. : Derzhspozhyvsta-ndart Ukrainy (Natsionalnyi standart Ukrainy) (in Ukrainian).
- Valchuk, O. A., Derkach, S. S., & Zhuk, Yu. V. (2017). *Tsentr tsyfrovoho monitorynhu blahopoluchchia u skotarstvi*. *Naukovyi visnyk LNUVMB imeni S. Z. Gzhytskoho*, 19(82), 222–225. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvlnuvmbvn_2017_19_82_48 (in Ukrainian).
- Vymohy do blahopoluchchia teliat pid chas yikh utrymannia (2021). Nakaz; Minekonom, torhivli ta silskoho hospodarstva vid 08.02.2021 № 224. Ofitsiinyi visnyk Ukrainy 5 berez. 2021. № 17 (in Ukrainian).
- Vysotskyi, A. O., Gutyj, B. V., Kozenko, O. V., Krempe, N. Y., Dvyliuk, I. V., Magrelo, N. V., Klym, H. V., Martyshuk, T. V., & Vus, U. M. (2025). *Biosafety and biosecurity problems in Ukraine that arise during emergent infections*. *Scientific Messenger of LNU of Veterinary Medicine and Biotechnologies. Series: Veterinary Sciences*, 27(117), 74–79. DOI: 10.32718/nvlvet11710.
- WSPA (2009). *World Society for the Protection of Animals. «Improving Animal Welfare at Slaughter»*.
- Zakon Ukrainy “Pro veterynarnu medytsynu ta blahopoluchchia tvaryn” (2023). (Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy (VVR), 2023, № 8-9, st. 24 (in Ukrainian).
- Zakon Ukrainy «Pro zakhyst tvaryn vid zhorstokoho povodzhennia» vid 21.02.2006 r. № 3447- IV. Redaktsiia vid 08.08.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3447-15#Text> (in Ukrainian).